

Tractatus de contractibus in cisti nomine fe-
liciter incipit.

Dilauit venerande pater beniuolencie vestre:
vt aliqua colligerem compendiose ex dictis
doctorum de materia contractuum An videlicet
liceret redditus pecuniarios emere cum pacto vel gra-
tia redemptionis. Et si sic. an iam liceret aliter sentie
quod modo habet usus fidelium communis. preterea postquam
aplica sedes ipsum approbavit. Tetigistis etiam. quod sunt
nonnulli religiosi qui adhuc scrupulosi videntur esse
in huiusmodi. et alij quidam simplices. qui preterea
ignorantie hinc inde vacillant. nescientes quibus potius
adherere debeant. Et ergo hijs aliquid utilitatis con-
ferri possit. libens obtemperavi mandatis vestris. semper
saluo saniori cuiuscumque melius sentientis iudicio. et
precipue paternitatis vre prestantissime in gratissime.

De pauore quorundam circa hanc materiam.

Non pua trepidacio fuit ante tempora quorundam
de materia contractuum. et varias inquietudines ac dif-
ficultates suscitauerunt prelati ecclesie et alijs bonis
viris superuacue. Dixerunt namque. quod non liceret emere
redditus pecuniarios cum gratia redemptionis. propter
plures causas hic non replicandas causa breuitatis.
Triplex probatur istud superuacuum fuisse.

Primo propter bonam et laudabilem consuetudinem
ante nos et patres nostros introductam. et hactenus

continuatam. que vim legis habet: ut est clarius te-
nus in decretis. dis. xij. c. scilicet sc̄a romana ecclesia. et
c. consuetudo. a deinceps cū ibi notatis. Quod autem ista
consuetudo sic prescripta sit valida honesta et licita:
ex sequentibus patet.

Secundo propter dicta eximiorū doctorum plurimorum.
et aliorum probatorum virorum deum timentium.
qui hanc materiam propter scrupulositates quo-
rūdam minus ipsam intelligentium diligenter elu-
cidarunt: et hanc consuetudinem suis scriptis ap-
probauerunt. Sunt de hoc tractatus plures. item sa-
pientes idem attestantes et probantes. Et prefer-
tum in sacro consilio constantiensi quatuordecim do-
ctores tam in theologia quā in iure se subscripserunt
vnanimiter: inter quos fuerūt duo illi magni viri.
scilicet dominus petrus cameraensis cardinalis. et
dominus iohannes gerson cancellarius parisiensis.
Et ut tertium addamus dominus theodericus de
monasterio. in ciuitate studij coloniensis. Et alij viri
gloriosi ac sancte vite et probate consciende: de qui-
bus infra dicetur.

Tercio propter sedis apostolice approbationem. Nam
duo summi pontifices. scilicet martinus. v. et calixtus
tercius confirmauerunt huiusmodi formam emen-
di redditus pecuniales dato iusto precio cum gra-
tia redemptionis. tanquā iuri diuino et naturali cōsonā.
Etiam decreta ipsorum habentur legitime publicata:

et ab ecclesia sine contradictione recepta. Que hic se-
cuntur in hac forma de verbo ad verbum fideliter tras-
sumpta.

Bulla martini. v. papa. de confirmacione contractuum
cum conditione reuenditionis.

Martinus seruus seruorum dei. venerabilibus
fratribus treuezueñs et lubicenēsis ac almi-
cenensis episcopis. Salutem et apostolicam benedicti-
onem. Hodie siquidem lras nostras concessim⁹ tenorez
qui sequitur continentes. Martinus episcopus ser-
uus seruorum dei. Ad futuram rei memoriam. Regimi-
ni vniuersalis ecclesie q̄q̄ immeriti disponente do-
mino presidentes. curis angimur assiduis? ut iux-
ta credite nobis dispensacionis officium subditorum
quozumlibet paci et quieti quatum nobis ex alto co-
cediur intendamus. et dubia que inter eos oriun-
tur pro tempore. ne litis anfractuum seu scandalo-
rum parturiant fomentum. nostro moderamine de-
clarentur. Sane petitio dilectorum filioz vniuer-
sorum cleri. nobiliuz. incolaru et habitatoru ciuitatis
et diocesis vtratislauenensis nobis exhibita contine-
bat. Quod licet a centum annis circa et supra et a ta-
to tempore et per tantu temp⁹ cuius p̄trarij memoria
non existit. in eisdem ciuitate et diocesi. ac partibus
alijs vicinis quedaz cofuetudo racōnabilis obserua-
ta et prescripta ac moribus vtenciuz approbata ad
comune hominu vtilitatem introducta fuisset. pro

quibus princeps baro miles ciuis siue opidatus p
tium earūdem cum hoc expedire videbatur melius p
tunc non valentes consulere p̄sone ecclesiastice aut
seculari collegio aut vniuersitati opido vel ciuitati su
per bonis suis dominijs opidis terris agris predijs
domibus et hereditatibus. vendere consuevit et ven
didit annuos census vnius vel plurium marcarū
aut grossorum pragens̄ nūmpolomeia pagamenti
consueti ad rationē. a pro qualibet marca annui cē
sus .decem. vndecim. tredecim aut quatuordecā mar
ce aut plus vel minus s̄m temporis qualitatem. pio
ut ipsi contrahentes tunc inter se conuenerant ipsi
venditori tunc integraliter in pecunia numerata
solui consueuerant. bonis in ipso contractu tunc ex
pressis pro ipsius census annui exsolutione in per
petuum obligatis. et semper in ipsis contractibus
expresse ipsis venditoribus data fuit facultas ac
qz gracia q̄ ipsum annum censum in toto vel in
parte pro eadem summa denariorum quā ab ipsis
emptoribus receperunt quando cumqz vellent libe
re absqz alicuius requisitione contradictione vel al
sensu possent extinguere et redimere ac se ab ip
suis census solutione ex tunc penitus liberare. Sed
ad hoc huiusmodi census venditores inuicti nequa
q̄ per emptores artari vel astringi valerent. etiam
ipsis possessionibus in bonis obligatis penitus inte
remptis seu destructis. fuit et est talis contractus

emtionis et vendicōis p̄ episcopos vr̄atislamiens̄is p̄
tempore existentes et eoruz̄ officiales nec non per di
uersos dominos temporales locorum ⁊ terrarū in q̄
bus census huiusmodi cōstituti existunt tanq̄ lic
tus ⁊ cōmuni vtilitati deseruiens sepius cōfirmatus
p̄iter et approbatus. Quodq; eciā super huiusmodi
censibus plurima beneficia ecclesiastica collegia ca
nonicatus et p̄te n̄de dignitates personatus et of
ficia vicarie altaria numero plusq̄ duo milia de ex
presso cōsensu et voluntate dominorum temporalium
quorum territorijs dicta bona obligata cōsistunt
erecta dotata ⁊ fundata autenticijs eorūdem dñā
rum temporalium lās sigillis sigillatis et roboratis fo
re nosantur. Q̄q; eciā venditores eorūdem se nō
nūq̄ ad ipsorum censuum solucōnem p̄mis et cen
suis ecclesiasticis ordinariorum locorū sponte et li
tere se submiserunt: sicuti eciā aliqui eorum tra
ctu temporis cōpulsi fuerūt et cōpelli consueuerunt.
Tamen nonnulli ex venditoribus ipsis in arcū pra
uum cōuersi cupientes euz̄ alterius pecunia locuple
tari huiusmodi census nunc vsq; per alios litere et
absq; vlla contradictione solutos eisdem emptori
b⁹ t̄ ecclesiasticis q̄ secularibus soluere contra di
cunt et recusant: cōfingentes huiusmodi emtionis
et vendicōnis cōtract⁹ fore ⁊ esse vsurarios ⁊ illicitos:
ips̄s emptores ecclesiasticos ⁊ seculares nec nō colle
gia canonicatus ⁊ p̄tendas dignitatus p̄sonatus ⁊

officia vicarias ⁊ altaria ac beneficia. huiusmodi ip-
forum annuorum censuum spoliant perceptione ⁊
detinent spoliatoꝝ. in animarū suarū periculū emp-
torum preiudiciū. damnū et grauamen. Et ppter
rea an cōtractus emptio. ⁊ venditio. huiusmodi liciti
existent. a nōnullis hesitatur. Quare p pte eorūdeꝝ
cleri. nobilium. incolarum et habitatorum ciuitatis
et dioecesis vratislaniē. nobis humiliter supplicatū
fuit. An cōtractus huiusmodi liciti vel illiciti censei
debeant declarare. et vel alias eis in premissis opor-
tune puidere de benignitate apostolica digna remur.
Ros igitur huiusmodi supplicationibus indinatū. q̄
eciam ex relatione dilecti filij nostri guillermi tūuli
sancti marci presbiteri cardinalis. cui negociūz hu-
iusmodi cum pitorum consilio cōmissimus examinan-
dum. comperimus cōtractus huiusmodi iuridicos. et
iuxta determinacionē doctorum licitos fore. Ad hu-
iusmodi ergo ambiguitatis tollendum dubium in p̄-
missis. venditores ad illoꝝ solucōnes. remoto con-
traditionis obstaculo obligati auctoritate apostoli-
ca tenore presencium ex certa sciencia declaramus.
non obstantibus premissis ceterisq; contrarijs qui-
buscumq;. **N**ulli ergo omnino hominū liceat hanc
paginam nostre declaracionis infringere. vel ei au-
su temerario contraire. **S**i quis autem itc. Datum
rome apud sanctos apostolos. vi. nonas July. ponti-
ficatus nostri anno. viij. Volentes itaq; qd predicta

littere nostre debitum sordiantur effectum. fraterni-
tati vestre per apostolica scripta mandamus. quatenus
vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu
alios prefatis emptoribus in premissis oportuni fa-
uoris presidium efficaciter impendentes. dictasque li-
teras ubi quando et quociens expedire videritis au-
toritate nostra sollemniter publicantes. faciatisque
eandem auctoritate eisdem emptoribus vel ipsorum p-
curatoribus eorum nominibus per venditores seu de-
bitores censuum huiusmodi de prefatis censibus iux-
ta contractuum et conventionum inter ipsos habito-
rum formam et tenorem plenam et debitam satisfactio-
nem impendi. Contradictores per censuram ecclesi-
asticam appellatione postposita compescendo. Non
obstante si aliquibus communiter vel diuisim a sede
apostolica sit indultum quod interdicti suspendi vel exco-
municari non possint per litteras apostolicas non fa-
cientes plenam et expressam de verbo ad verbum de
indulto huiusmodi mentionem. Datum ut supra.

Bulla caxti. iij. in qua declaratur emp-
tionem et venditionem litam fore iuxta
constitucionem martini pape. v.

Ralixtus episcopus seruus seruorum dei. a. c.
Ad perpetuam rei memoriam. Regimini vni-
uersalis ecclesie quod quod immeriti disponente domino presi-
dentes. curis angimur assiduis. ut iuxta nobis cre-
dite dispensacionis officium subditoium quozubitet

pacis et quieti quantum nobis ex alto conceditur inten-
damus. Et dubia que inter eos oriuntur pro tpe ne-
litiu anfractus exinde seu scandala proueniant p-
ut iusticia persuaseric declaracionis nostre ministe-
rio sopiantur. Sane pro parte venerabilis fratris
nostri iohannis episcopi mesburgensis nobis nuper
exhibita peticio continebat. Quod licet a tanto tempore
cuius contrarij memoria non existit in diuersis alma-
nie partibus pro comunu hominu utilitate inter habi-
tatores et incolas partiu eorumdem talis ioleuerit
hactenusqz obseruata fuit legitime prescripta ac mo-
ribus vrentium et eciam ordinariorum permissione
et plerunqz expressa ratificacione approbata consue-
tudo. Quod ipsi habitatores et incole sine illi ex eis qui-
bus id pro suis statu et indemnitatibus expedire vi-
sum fuerit super eorum bonis terris domibus agris
predijs possessionibus et hereditatibus annuos mar-
catum florenorum seu grossorum monete in parti-
bus illis currentis redditus seu census vendentes p-
singulis ex marcis florenis seu grossis huiusmodi
ab eis qui illas vel illos siue redditus siue census
ipso emerint certuz competens precium numerata
pecunia hinc tempus qualitatem pro ut ipsi venden-
tes et ementes in contractibus super hijs inter se
firmauerunt et recipere soliti fuere illa ex bonis do-
mibus terris agris predijs possessionibus et heredi-
tatibus predictis que in huiusmodi contractibus

expressi fuerunt. predictorum solutionem reddituum
et censuum efficaciter obligantes in illorum fau-
orem. hoc adiecto. qd ipsi pro rata qua huiusmodi per
eos recepta dictis ementibus restituerunt in toto vel
in parte pecuniam a solutione reddituum seu censu-
um huiusmodi restitutas pecuniam contingentium li-
beri forent penitus et immunes. Sed idem ementes
etiam si bona domus terre agri predia possessiones
et hereditates huiusmodi processu temporis ad om-
nimode destructionis siue desolationis reduceren-
tur opprobrium pecuniam ipsam etiam agendo repe-
tere non valerent. Apud aliquos tamen hesitatio-
nis versatur scrupulus. an huiusmodi contractus li-
citi sint censendi. Unde nonnulli usurarios illos fo-
re pretendentes occasionem querunt redditis et ce-
sus huiusmodi ab eis debitis non soluendi. Quare
pro parte episcopii cleri predictorum asserencium qd
in talibus sic emptis censibus et redditibus fructus
redditis et proventus plurium ecclesiarum mona-
steriorum et hospitalium et ecclesiasticorum benefici-
um ciuitatis et diocesis ac partium predictarum necnon fe-
re omnes quotidiane distributiones que in plerisque
ecclesiis ex ipsis diuinis interessantibus ministrari so-
lent consistere noscuntur. Nobis fuit humiliter supplicatum. ut
sup hijs aplice declaracionis oraculum iptiri et adice pa-
terna dilectione curarem. Nos igitur huiusmodi in hac p-
te supplicacionibus inclinati et factis ex commissione felicis

plenam debitam satisfactionem impendi. **C**ontradictores autem. Non obstante si aliquibus communiter vel diuisim a sede apostolica indulgentiam existat quod interdicti suspendi vel excommunicari non possint. per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. **D**atum vti.

Quod non sit licitum iam contrarium sentire.
Quia ergo decreta summorum pontificum sunt cum omni veneratione suscepta et suscipienda. ut in c. sic omnes a. c. cum vero. et c. nulli fas. dist. xix. Patet quod post huiusmodi sollemnem decisionem apostolice sedis nulli licet aliter sentire. aut in dubium euocare quod semel suprema auctoritate ecclesie diffinitum est. **Q**ui vero contrarium pertinaciter dicere aut facere temptaret. secundum sanctum Iacobum beatus Gregorius. locum deinceps inter sacerdotes non habere. sed eritoris a sancto ministerio. ut in c. nulli fas. pag. 10. Et sunt plures formidabiles pene sancte contra tales. **U**tque autem.

Quod non est curandum de scandalo discolorum.
Sunt nonnulli qui nimis scrupulose mouent ad quorundam verba oblocutoria que religiosos rodunt et eos velut usurarios iudicant propter sepe dictos contra. sed hi sunt auisandi ne nimium perturbentur. quia tales non sunt pernicii sed malitiosi aut vaniloqui. qui post sufficientem in forma dei nolunt contentari. secundum illud saluatoris **M**atth. xv. **S**imite illos. ceteri sunt et duces cecorum. id est voluntarie intelligere nolunt. secundum thomam. 2. 2. q. 83.

Conclusio sufficiens ad positam.

Concluditur ergo sufficienter. qd hec prefata con-
suetudo semp licita racōnabilis et bona fuit: q̄n-
quē contradictores habuerit: a quibus nec articuli fidei
immunes fuerit quos omnes taliter de coctos scim⁹.
Patet istud: qd alias tam valentes viri. scē et timora-
te vite primū. de post aplica sedes ipsaz nō approbas-
set. hanc iam certissime auisati sumus. Insup fm re-
gulā iuris qd ab initio nō subsisteret tractu tēporis
nō cōualesceret. neq; approbatū fuisset: fm qd nota-
tur in ca. prauus vsus dis. xi. et ca. cōsequē. et ca. cō-
suetudinis vsus. cū similib⁹. Ultra hec ampliorē cer-
titudinem querē inuile est et immoralē. qd regulaz
fidei excederet. fm illud apli. p̄ fidem ambulam⁹. nō
p̄spectē. Nū olim diuus augustus cōstantin⁹ mag-
nus quidam obdurato erudite respondit. qui irracō-
nabiliter dicta patrum contempserat. dicēs eidem. Sca-
lam pone. et in celū ascende. ut securus fias.

Quod religiosus expedit hys simpliciter acquiescē
Saluo iudicio semp saniori. expedit religiosus p-
sonis in hys pmanere sicut secularib⁹. nec seminae
ocasio nē discidij in xpianitate: ne alicui deur occa-
sio deuo vacillandi aut dubie cogitandi de auctori-
tate apostolice sedis. qd apud dñm apostolicā sa-
crū collegiū esset non modice offēhuū. et etiā aīarū
periculū. qm̄ in hys et similib⁹ post tantorū virorum
determinationem et apostolice sedis approbationem

adhuc videtur esse incertitudo moralis: et presertim
apud simplices. qui faciliter propter inopiam iratu-
re ubi trepidant timore ubi non est timor. **F**aciunt enim
nonnunquam sibi conscientiam erroneam: peccantes sic ex er-
rore ubi alias peccatum non esset. dicente apostolo. **B**eatus
quis qui non iudicat semetipsum in eo quod probat: quia
si iudicauerit se peccata tamen faceret damnatus
est. i. pro illa vice mortaliter peccaret. licet alias non
peccaret. primo nonnunquam opus bonum faceret aut ali-
quod aliud ex suo genere indifferens. sicut thomas prima sede.
q. 19. **E**t hoc valde tenentur prelati attendere: ne
dent occasionem scandalizandi et ruine infirmis fratribus:
quos etiam velut columne sustentant et releuare tenent
ac pascere verborum exemplo.

Quidem potest sumi ex preteritis auisamentis.
Quia etiam iam pluries repertum est. quod propter
quidam multipliciter errauerunt in hijs. et duri prima-
nentes multa damna suscitauerunt religionis domibus:
ideo cauendum est. ne rursum detur occasio talibus. qui
nonnunquam faciliter suscitatur sed non eorum facilitate compla-
natur: sicut crebro experimentum est. **V**arie enim antiquo ho-
stis tellat ut beatus Hieronimus ait: et ibi occasionem
accipit insidiandi. ubi materiam aliquando inuenit triu-
phandi. **P**laceat illud dictum catholici principis marci
ami augusti adhibere. qui ait. **Q**uisquis post veritatem reperta
aliquid ulterius discutit mediatum querit. **H**ec cum ita sint. qui
modo illud quod huic quod licite modo illicitum est.

De necessitate horum contractuum hys diebus
Quanta sit horum contractuum necessitas hodie reli-
giosis personis in istis provincijs pphs. non facile
dici potest. Quonia quidē rectores ciuitatum plebicita
faciūt contra antiquas libertates ecclesie. Nemo de
spūalibus pmittitur aliqd de nouo emē. Data cogi-
mur laicis iterato vendere. Bona ruralia deficiunt co-
tidie. Si aliqua occurrūt venalia. p ut in plurimum
aut sūt inutilia. aut sūt pācipuum feuda. vel milita-
rium dotalia aut huiusmodi: tū quibus mercari cō-
sit periculosum expti frequēter sum⁹. Coloni fiunt
solito subtiliores. ⁊ si bene seruent pacta responde-
ant pconomī nostri. Mercennarij ⁊ famuli si plus
solito sint fideles. aut si minores mercedes recipiant
Fratres laici si parcius viuunt. omnes in cōmuni si
pauozibus indigem⁹ non op⁹ ē vt puidis pāb⁹ iū-
mem⁹. Demū si principū graciā habeam⁹ vt olim⁹ si
districta seueritas incursores ⁊ iniuriosos cohibeat.
si larga manus fidelium deuotoꝝ omnes defect⁹ ⁊ ne-
cessitates suppleat. in promptu est videre. Quib⁹ et
alijs multis diligenti p̄satis. restat scdm verisimile
cōiecturam pauide cogitandū. qd si ultra cōsuetū mo-
rem atantur religiosi ne se iuuent modis bonis et
honestis quib⁹ possūt. qd diuin⁹ cultus notabiliē mi-
nuetur. ⁊ erit noua querela molestior ⁊ scrupuliosior.
quādo seruare non possūt pmissa que uouerunt deo
ac fundatorib⁹ et benefactoribus suis.

Consiliū notabile quorūdam

Cepedit promde vt p omnes religiones itimetur
desafio prefata apostolice sedis et aliorum doctorū.
vt supra. q̄ huiusmodi contractus sint sicut et semp
fuerunt liciti. et q̄ cum secura consciencia vniuer-
saliter possunt se iuuare ad manutenēdū statuz spi-
rituales. qui sine temporalibus non subistit. Ita fi-
et vt obcludatur os loquētū iniqua aut fatua. quā-
do generaliter et vbiq; promulgatur quod rite et vti-
liter sancita. m et approbatum est. ad dei gloriam et
lucrum animarum. Ipso eodem auxiliante. cui est
omnis honor et imperium per infinita secula. Amē.

Deq̄ declaracio doctorū in forma de vbo ad vbu
Ex supabundanti secuntur hic eciam doctorum
quatuordecim in sacro consilio cōstanfienfi. circa an-
nos domini. M. cccc. xvi. de quibus supra mētio fa-
cta est.

Casus in terminis talis est.

Quedam domus religiose quarum fratres non
mendicant emerunt pensiones annuas pretuas ip-
sis oportunas pro sustentacōne fratru suoz. de cer-
tis ciuitatibus opidis et cōmunitatib⁹. p quibus ex-
psuect uistū p̄ciū fm estimacōnez et cursum locoz
illoz in quibus emebant. scilicet psoluendo. aliquā-
do. xxiiij. florenos pro pensione vnius floreni i vno
loco. aliquādo semiuigintitres in alijs locis. vel ad

b t

minus .xx. florenos reditoribus pdictis: dando gra-
ciam vt ipsas pensiones p eodez precio reme possēt
Queritur an tales contractus sint liciti: a ab usura
a lieni.

Responso dñi. H. de duren doctoris eximij.
Doctores vtriusqz iuris cōmuniter dicūt et tenēt.
qz cōtractus emptionis et vendicōnis sub forma pre-
scripta vel simili factus est licitus a a iure permissus.
quādo iustū precium in ipso contractu interuenit: et
nichil ultra summā receptā soluitur cum vendicō p
scindatur. Quibus doctoribus ego hincicus de duren
aduocatus in curia coloniensi consentio in hac pre-
In cuius rei testimoniū. signetū meū pñtib⁹ impressi

Hincicus stychger de bonna decretorū doctor.
Predictis assentio ego hincicus stychger de bon-
na decretorum doctor: dummodo ppter appositionem
dicti pacti de reuendendo pro eodem pretio nō sit so-
lutum minus iusto precio s̄m cōmunē a solitam illi
us patrie vel loci consuetudinē absqz dicti pacti ap-
pōsitione estimato: pro vt ego ex certis informatiōni-
bus p me receptis certius credo prescriptū cōtractū
pcessisse ac celebratū fore. Hec sub mei soliti signe-
tū impressione attestor.

Johannes vurborch.
Et ego iohannes vurborch decretorū doctor confi-
miter vt pmittitur dico a sentio. In cuius testimo-
niū me subscripsi a signetū meum apposui.

Johannes de nouo lapide legum doctor.

Decisioni predictorum doctorum ego iohannes de nouo lapide legum doctor adhero. Dicta enim venditio ex subalibus consistit requisitis de quibus in l. i. ff. de contrahē. emp. et vendi. Et instit. e ti. formam recipiens ex conuentione precium. l. i. §. si conueniat. ff. de po. que forma est licita et a iure expresse permissa. l. ij. C. de pac. inter emp. et vendi. Nec premissa venditio subiacet aliquo modo suspicioni usurarie prauitatis. Nam cum propter consuetudinem contrahentium que est attendenda. l. qui semisses. §. si ff. de usu notatur in. l. vel vniuersorum cum cor ibidem all. ff. de pigne. actione. Nec etiam ratione exiguitatis precij conuenti. cum ipsum longe excedat precium legale de quo in auctoritate de non alie aut pmu. re. ecclesie. §. q. vero leonis. v. si vero aliamus. col. ij. Et etiam notabiliter transcendit precium commune solitum dari pro tali pensione. et sic nedum ex parte emptoris est iustum imo iustius iusto. l. si seruū in principio. ff. ad legē acquiliā et. l. precia rerū in principio ff. ad. l. falci. incerta. l. cū furti. ff. in lite iurādo. Preterea emptores prefati carius emisse videntur ratione pacti in fauore venditorum dumtaxat appositum quod auget precium et esse censetur. l. fundi pte. ff. de contrahen. emp. et vendi. Et in testimonium premissorum sigillum meum duci opponendum.

Johannes de ceruo legum doctor.

b 2

Quē admodū domini doctores supra sentiunt. Ita
et ego iohannes de ceruo legum doctor dicendum
puto et assencio. videlicet q̄ contractus suprascrip-
tus sit licitus q̄ est iure expresse p̄missus. vt in di-
cta. l. ij. C. de pac. inter emp. et vendi. Nec obstat. c.
ad nost̄cā extra de emp. et vendi. Vbi talis reempō-
nis contractus in fraudē vsurarum sc̄is dicit̄. q̄ hoc
est verum in casu illius c. sc̄z quādo contractus est
imaginiarius et simulatus p̄ feneratorē iniustus. et ius-
tum precīū non continens. Hic vero cōtractus emp-
tionis est verus et liquidus iustum precīū abunde con-
tinens. in quo nulla simulatio nulla fraus interue-
nit. Ideo q̄ est valde licitus et p̄missus. In testimoni-
um huius rei sigillū meū p̄sentibus appressi.

Theoderic⁹ de mōsterio sacre theologie p̄fessor.
Et ego theodericus de monasteio sacre theologie
p̄fessor colonie regēs assencio doctorib⁹ sup̄scriptis.
q̄ p̄ciū datū ē iustum. et p̄ditio apposita cedit ī fauorē
vendētis. et facit in dicto cōtractu fauorē seu cari-
tatē ad proximū amplius relucere.

Jacobus de susato sacre theologie p̄fessor.
Et ego iacobus de susato ordinis p̄dicatorum
sacre pagine p̄fessor ac heretice prauitatis inqui-
sitor. assencio doctoribus supradictis. maxime auz do-
minus innocencius super. c. in ciuitate extra de vsu-
ris super verbo ex forma dicat. q̄ quādo ī perpenū
emūt t̄dicit⁹. nūq̄ potest cōt̄ct⁹ eē illicit⁹. Nec grā

data venditori preiudicat contractui. Imo fortificat
et facit eum plus iustum. Et hoc meo sub sigillo.

Johannes bau legum doctor.

Et ego Johannes bau legum doctor prepositus sancti
georgij coloniensis estimo premissa consona fore di
spohicōni iuris cōmunis. In cuius rei testimonium me
subscripsi a sigillū propriū impressi.

Dñs p. cardinalis sacre theologie pffesor.

Ego petrus cardinalis cameracensis credo quod ta
les contractus sūt liciti. Dū tamen in eumentibus nō sit
intencio vsuraria. Hoc est quod eumentes non intendāt
quod vendentes redimant ut sic pecunias suas rehabite
ant et ultra sortē redditus medij temporis recipiant.
sed talis intencio vsuraria tollitur si eumentes simpli
citer mallēt talem cōtractū facere sine cōditione quod cū
tali cōdicōne redimendi.

Dñs iohannes gerson sacre theologie professor.

Ego iohannes de gersonio cancellarius pisiensis idē
teneo.

Nicolaus vordis vtriusque iuris doctor.

Ego nicolaus vordis vtriusque iuris doctor predi
ctum contractū affirmo: et constanter dico fore licitū
et honestum tam de iure canonico quam civili. Propte
rea manu mea me subscripsi.

Dominus fr. Cardinalis florentinus.

Ego fr. Cardinalis florentinus sic sentio. quod si iste
pensionēs essent prius cōstitute. ut quod civitas coegit

predicto casu copulavit. Cuius conclusionē finalez
exprimit in hec verba. Ego diuus permissione diui-
na archiepūs ianuenſ cōcludo cōtractus predictos
ſm̄ ſtatuta eccleſie veros eſſe iuſtos licitos et hone-
ſtos ac tenendos. nec ſapere aliquā fraude uſura ruz
Et in testimoniuz veritatis nomen meum ppria mea
manu huic tractatulo ſubſcripſi et ſigillo meo ſigil-
laui.

Amillus decretorum doctor.

Et ego amillus rector eccleſie ſancti puranci vti-
cēn̄ dioceſis decretorum doctor. preſcripte cōcluſio-
ni tanq̄ vere aſſencio. et ſigillum meum in testimo-
niū veritatis vna cū alijs venerabilibus viris .x. do-
ctoribus vtriuſq; iuris. ſimiliter vna cum predicto
domino meo archiepiſcopo et meā in iſta materia ſen-
tientibus appendi.

Sequitur hortatio ad ſimplices

Tu ſimplex in huiusmodi tantis et tam doctis vi-
tis ſollemnibus et in iure peritiſ. nec te moueant dca.
quorūdam oppoſitum ſencientium. Si tamen con-
ſcience tue contrarium eſſet nec huiusmodi poſſes
deponere errorem. eſſet tibi tucius ab huiusmodi con-
tractibus abſtinere. eo q̄ quidq̄ eſt contra conſci-
entiam edificat ad gehennam.

Finit determinacio doctorū predictorum.

Hec omnia ex carta cōſcripta per copiam aū appro-
baciones p̄fatorū ſumoz p̄tiſicū. videlicet circa ānos

possunt solliciti simus istud sibi committamus. **N**ihil
ominus ut ego in hoc tractatulo siue collectario se-
curior essem a alios securiores redderem. sea ipsū ex-
animari per quatuor doctores valde sollemnes a pi-
tos. duos in sacra theologia a duos in iure canonico.
qui omnes vnanimiter sepe dictos contractus appro-
bāt quasi presumptuosuz iudicant aliter velle sen-
tire aut in contrarium statuere. **S**pero q̄ prestuz
studia a aliorū q̄z interest dominus illuminabit cor
da simplicium a cōsolabitur mētes timore superfluo
fatigatas ad gloriā et laudem nominis sui et sa-
cre religionis profectum. eo ipso prestante qui in tri-
nitate perfecta viuit et regnat per omnia secula se-
culorum Amen.

Explicit tractatulus
siue collectarius puulū
de contractibus.

